

ΙΔΙΟΤΡΟΠΙΑ

Παιδοῦλα μου, δὴ χάρι καὶ γλυκάδα,
Ποῦ ἀχόρατος ὁ νοῦς σὲ καμαρώνει,
Ἄν εἶχα τὴν ἀπίστευτη ἀξιάδα,
Ποῦ κατέχεις ἐνὶ μὲ τὸ βελόνι,

Μιά φορεσιά θὰ σοῦχα καμωμένη
Μ' ἰάμβους καὶ σονέττα κεντημένη.

Καὶ καπέλλο θὰ σοῦφτινα, φαντάσου!
Μ' ἀνάπαιστους, νὰ φαίνεται ἡ δημοφιλία σου.
(Ἀπὸ τὸ Ἰταλικό)

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΠΕΤΑΧΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΑ

Φίλιππε κ. Ταμιόπουλε,

Ὁ «Νουμάς» ἐτύπωσε τὶς προάλλες *) πῶς μιὰ μετάφραση τοῦ Ἰωνᾶ στὴ δημοτικὴ ἐγίνε, κάμποσοι αἰῶνες τώρα, στοὺς Κορφοὺς ἀπὸ τοὺς Ὀθρᾶιους ποὺ βρίσκονταν στὸ νησί. Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ὅπου ἀκούω αὐτὴ τὴν ἱστορίαν, μὰ τὸ παραμῦθι χόντρυνε στὴ τελευταία του ἐγδοσὴ, καὶ θέλουν σὰ νὰ μᾶς κάμουν νὰ πιστέψουμε πῶς τὸ χερόγραφο τοῦ Ὁξφορδῆ ἔχει μέσα του καπνὶα σημεῖωση ὅπου βεβαιώνεται ὅτι ἡ μετάφραση εἶναι ἀπὸ τοὺς Κορφοὺς. Ἐγὼ ἐπὶ πᾶσι πίστευσα μιὰ βελὴ στὸ Ὁξφορδῆ καὶ ἔσκωσα ἀντίγραφο αὐτοῦ τοῦ Ἰωνᾶ καὶ τόγῳ ἔτοιμο γιὰ δημοσίευσιν. Εἶναι, κατὰ τὴν κρίσιν μου, ἀπὸ τὸ Ἡρακλείου, Candia, ὅπου οἱ Ὀθρᾶιοι εἶχαν πολλοὶ καὶ γραμματισμένοι ἴσκι μετὰ 1669 ὅπου τὸ μεγάλο κάστρο ἔπεσε στὰ χεῖρ᾽ αὐτῶν Τούρκων καὶ αὐτοὶ ἐφυγαν καὶ ἐσκορπίστηκαν. οἱ περισσότεροι πηγαίνοντας στὴ Ζάκυνθο ὅπου ἔχτισαν τὸ λεγόμενον Κρητικὸ Συναγῶγι, ἕνα σωρὸ ἐρείπια τῶν μετὰ τοὺς σεισμοὺς ποὺ ἐχάλασαν τὸ νησί τὸ μυρωδάτο.

Ἄλλο ἕνα χερόγραφο μετὰ τὴν ἴδιαν μετάφραση, λίγο πρὶο καινούργια ὅμως στοὺς γλωσσικοὺς τύπους, τὸ φυλάει ἡ βιβλιοθήκη τῆς Μπολώνιας, καὶ ἐγὼ τὴν ἐμελέτησα καὶ βράστῳ ἀντίγραφο ποὺ θὰ με βοηθήσῃ νὰ κάμω τὴν κριτικὴ ἐγδοσὴ αὐτοῦ τοῦ κειμένου. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ χερόγραφο τ' ὄνομα

*) Κοίταξτε «Νουμάς» φύλλο 148, σελ. 7, στῆλ. 1.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΓΙΟ *)

24. Ἡ Ἐπίδαμνος εἶναι μιὰ πολιτεία δεξιὰ καθὼς μπλίνεις στὸν Ἰόνιον κόλπον, καὶ τὴ γειτονέβουν οἱ Ταβλαντινοί, βάρβαροι, ἔθνος Ἰλλυρικόν. Ἀφ' ἧς τὴν ἀποίκισαν οἱ Κερκυραῖοι, καὶ θεμελιώτης εἶταν ὁ Φαλίας τοῦ Ἐρατοκλείδου, Κορθινός, αἷμα ἀπὸ τοὺς Ἡρακλείδους, κατὰ τὰ πατροπαράδοτα μαθὲς προσκαλεσμένους ἀπὸ τὴ μάχην πατρίδα. Μαζὶ τοὺς τὴ σπύτωσαν καὶ μερικοὶ Κορθινοί, καθὼς καὶ ἀπὸ τ' ἄλλο Δωρικὸ γένος. Καὶ μετὰ τὸν καιρὸ δυνάμωσαν οἱ Ἐπίδαμνιοι καὶ πλῆθυναν πολὺ. Μὰ πέσανε, λέει, σὲ σπαραγμοὺς χρόνια πολλὰ μετὰ τὴν ἐκείνην, καὶ τότες σ' ἕνα πόλεμον μετὰ τοὺς γειτόνους τοὺς τοὺς βαρβάρους ἀφανίστηκαν καὶ ἔχασαν τὴν πρὶο πολλήν τους δύναμιν. Καὶ στὰ ὕστερα πρὶν ἀφ' ὅτων τὸν πόλεμον, ἐδίωξε ὁ λαὸς τοὺς ἀρχόντους,

*) Κοίταξτε «Νουμάς» ἀριθ. 136 καὶ 138.

Candia βρίσκεται γραμμένο κάμποσες φορές, καὶ ἔπρεπε, μιὰ καὶ ἀποδείχθηκε τὸ ἐναντίον, νὰ μὴ λέν καὶ ξαναλέν ἀκόμη σὲ Ἀνατολὴ καὶ Δύση πῶς τὴν ἡμέρα τῆς Μεγάλης Νήστειας στὰ συναγῶγια τῶν Κορφοῦν διαβάζαν τὸν Ἰωνᾶ στὴ ρωμεικὴ γλῶσσα. Ἀπ' αὐτὸ καμμιὰ μαρτυρίαν δὲν ὑπάρχει ὅσο γιὰ τοὺς Κορφοὺς, τὸ ξέρουμε ὅμως θετικὰ ἀπὸ βιβλία τῆς ἐποχῆς ποὺ ἐγίνονταν στὴν Κρήτη ἴσια μετὰ τὸν καιρὸ ποὺ ἕνας ραββῖνος, Ἡλίας Καψάλης μετὰ τ' ὄνομα, διάταξε νὰ πάψῃ ἡ σύνθεσις κατὰ τὰ 1540 ἀπ' αὐτὸν κάτου **).

**) Τὴν ὥρᾳ ποῦκανα τὸ καθαρὸ ἀντίγραφο γιὰ τὴν ἐφημερίδα μοῦρεθ ὄρεξιν νὰ κοιτάξω τί βία ἔχει τὸ παράδοξο ποὺ λέει ἡ Ὀθρεῖκη Ἐγκυκλοπαιδεία (στὸ ἀρθρο Bible, modern Greek) πῶς τὴ ρωμεικὴ μετάφραση τοῦ Ἰωνᾶ τὴν ἐδίδαν καὶ στὸ συναγῶγι τῆς Padova ποὺ εἶναι ἡ φουμιστὴ πολυγράμμη πολιτεία σιμὰ στὴ Βενετιά. Ζήτησα λοιπὸν καὶ μοῦφεραν τὴν πηγὴν, ἕνα βιβλίο τυπωμένο στὰ 1553. Εἶπουν λάθος, ἀπὸ τὰ συνήθεια συνήθη, τοῦ ἀρθρογράφου τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας. Ἡ Padova μπαίνει στὴν ὁμιλίαν μονάχα γιὰτὶ ὁ ραββῖνος τῆς ἐγραφε στὸν Καψάλη κατηγορώντας τὴν ἀπόφαση ὅπουχε πάρει νὰ καταργήσῃ στὸν τόπο του ἕνα παλιὸ ἔθιμον ὅπου ἔπρεπε νὰ σεβαστεῖ.

Ἦρα ὅμως καὶ κάτι ἄλλο ποὺ ἀπορῶ πῶς δὲν τὸ παρατήρησε κανεὶς ἴσια μετὰ τὴν ἡμετέραν, ποὺ τὸ εἶδαν ὅλοι ἀλλοιῶτα ἀπ' ὅτι εἶναι ἀληθινὰ. Ἡ συνήθεια ποῦπαψε μετὰ τὸ νεωτερισμὸ τοῦ Καψάλη εἶπουν πολὺ διαφορετικὰ ἀπὸ τὴν μᾶζι ἐδίδαν ἡ ἐπιστήμη ἡ γαλονάτη. Στὴν πατρίδα του, μέσα τὸ συναγῶγι διδάζαν ἀπὸ τὸ Ἰωνᾶ μόνον τὰ πρῶτα ἐδάφια τοῦ ὁδοῦχο πρωτότυπου, καὶ ἐπειτα ὁλόκληρο τὸν προφήτη ρωμεικὰ, καὶ ρωμεικὰ μονάχα. Ὁ ραββῖνος τῆς Πάδοβας, βρῆκε αὐτὸ τὸ σύστημα πολὺ παρῆξενον, τὸ λογιᾶται ὅμως σεβαστὸ καὶ ἄς μὴ μπορεῖ νὰ ξετρυνώσει τὴν ἀρχὴν του. Τὴν ἀρχὴν του ἐγὼ τὴν ξέρω καὶ ἔχει σέβας μετὰ Νεαρά (146) τοῦ Ἰουστινινοῦ. Θὰ τὴν πῶ ὅμως σὲ μιὰ μελέτη ποὺ θὰ γράψω ἀπάνου σ' ἕνα, τὸ πρὶο περίεργον ἴσως, ἀπὸ τὰ πολύτιμα χερόγραφα ποὺ ἐχάρισεν στὴ Βενετιά ὁ ρωμῖος Καρδινάλης Βεσσαρίωνας.

Ἡ Πάδοβα μοῦ φέρνει στὸ νοῦ καὶ ἄλλο ἀερολόγημα τῆς ὁθρεῖκης Ἐγκυκλοπαιδείας. Στὸν τέταρτον τόμον ἐτύπωσε ἕνα ἀρθρο γιὰ τοὺς Κορφοὺς ὅπου ἔχει καὶ ἔπαινον γιὰ λόγον μου μετὰ ὄνομα γραμμένο ὅλο κεφαλαῖα ὅπου εἶναι σημεῖον παραπομπῆς σὲ ἀρθρο προσωπικὸ τυπωμένο σὲ προηγούμενον τόμον. Μὰ στοὺς «Κορφοὺς» ἀναφέρεται καὶ ὁ Darius Lewis, λέει, Κορφιάτης καθηγητὴς τῆς Ἀκαδημείας τῆς Lacedogna. Ὅταν τὸ διάβασα ἐκφράστηκα, καὶ ρώτησα τὸν ἐαυτὸν μου μὴν εἶναι λάθος τυπογραφικὸ καὶ θέλει νὰ πῇ Μακεδονία. Μὰ πάλι, ἔλεγα, ἡ Μακεδονία ἔχει ἀκόμα νὰ λερωθεῖ, καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ χεῖ ἀπὸ τώρα Ἀκαδημία; Ἐπειτα ἀπὸ κάμωση

Εἶναι περίεργον πῶς λάθη τέτοιαι λογῆς ριζώνουν μιὰ καὶ βγούν ἀπὸ τὴν πέννα κανενὸς, ποῦ, διχως νῆναι καὶ πολὺ ἡ διόλου σπουδαῖος, βαστάει ὅμως κάποια σπουδαία θέση στὸν κόσμον τῶν γραμμάτων.

Ἐνας νέος τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς τῆς Ἀθῆνας βάρθηκε πρὸ δέκα δεκαπέντε χρόνια νὰ μελετήσῃ τὴν ἱστορίαν τῶν Βενετσιάνων στὴν Κρήτη, καὶ μ' αὐτὸν τὸ σκοπὸ πῆγε στὴ Βενετιά καὶ σκαλίξε τὰ ἀρχεῖα. Ἐτοίμαζε ἕνα ποσὸ ἐγγράφων πολὺτιμα ποὺ ὁ κακορίζικος δὲν ἀξιώθηκε νὰ τὰ ἰδεῖ τυπωμένα, γιὰτὶ ὁ Χάρος τὸν ἐθέρισε πρόωρα καὶ, ὄντας βγήκων, ἡ μαύρη τῆς ἐλῶνας τὰ κόκαλά του. Ὅσοι τὸν παίνεσαν γιὰ τοὺς κόπους του καὶ τ' ἔζηζε καὶ ἀπὸ τὴς στήλης τοῦ «Νουμά» στέγνω καὶ ἐπὶ ἕνα Εὐχαριστῶ στὴ μνήμη του.

Μέσα σ' αὐτὰ τὰ ἐγγράφα βρίσκονται καὶ καμμιὰ τριανταρὶα γιὰ τοὺς Ὀθρᾶιους τῆς Κρήτης καὶ φυσικὰ, ἅμα δημοσιεύθηκε ὁ τόμος, ἕνας Ἐθναολόγος ἐγραφε ἕνα ἀρθρο δίνοντας τὴν περιλήψιν τους σ' ἕνα μεγάλο περιοδικόν. Τί τὰ θέλεις ὅμως, τὰ ἐγγράφα ἀναφέρονται πολλὰς φορές καὶ τὸ Νεγροπόντε (τὴ Χαλκίδα), γιὰτὶ καὶ αὐτὸν τὸν τόπον εἶχαν οἱ Βενετσιάνοι τότες. καὶ ἐγίνονταν ζωηρὰ ἐμπόριον ἀνεμεσὰ στὰ δύο μεγάλων τῶν τότες. μὰ ὁ σοφὸς ποῦγραφε τὸ ἀρθρο δὲν παραπρόσεξε νὰ καταλάβῃ τί ἔλεγχον τὰ ἐγγράφα καὶ νὰ τον ποῦ φτάνει στὸ συμπέρασμα πῶς στὸν παλιὸ καιρὸ βρίσκονταν Ὀθρᾶιοι σὲ τέσσερις πολιτείας τῆς Κρήτης: Χαννὰ, Ρέθυμνον, Ἡρακλεῖον καὶ Νεγροπόντε. Ἐτοί λοιπὸν

ὦρα συλλογὴ παῖρων ἕνα, ἂν πῶ δεκάτομον εἶναι λίγο, λεξικὸ γεωγραφικὸ ποὺ δίνει καὶ τὰ πρὶο μικρὰ κατατόπια τῆς Ἰταλίας καὶ ἡ ὥρα, ἕνα χωριουδάκι μεσημέρινον ποὺ λογιέται Lacedogna καὶ ἔχει κατὰ περισσότερον ἀπὸ τρεῖς χιλιάδες ψυχάς, ἕνα εἶδος Ἀεφίνα, σημερινὴ Ἀεφίνα, καὶ τότες εἶναι ποὺ ἐρωτήσῃ. Δὲν ξέρω ποῖος εἶναι ὁ Ἐθναολόγος ποὺ ἐγραφε αὐτὴ τὴν ἰδιαιτέραν φράσιν. γιὰτὶ τὸ ἀρθρο εἶναι μετὰ δύο, μάλιστα τρεῖς, ὑπογράφες. μὰ ὅποιος καὶ ἂν εἶναι, ὁ τριτοκαθέριος, γιὰτὶ νὰ μὴν τὸ στοχαστεῖ παῦλοι δὲν ἔχουν σὰν καὶ ἐμένα καιρὸ καὶ τρόπο νὰ πείρουν βιβλία ἀπάνου σὲ βιβλία γιὰ νὰ βοῦν τί λογῆς τρυπίσσει εἶναι ἡ Lacedogna, καὶ γιὰτὶ νὰ μὴ σημειώσῃ πῶς ὁ τίτλος Ἀκαδημία εἶναι παραφροσύνη καὶ τίποτε ἄλλο δὲ δηλώνει παρὰ ἕνα πολὺ μέτρον σχολεῖν σὰν τὰ ἑλληνικὰ ἀπὸ τὰ μέρη μας, ἀπὸ τοὺς Καστελλάνους λ. χ. Ὅποιος βλάκας διαβάζει αὐτὴ τὴ φράσιν ὅπως εἶναι σερωμένη θὰ πιστέψῃ πῶς ἡ Ἀκαδημία τῆς Lacedogna φτάνει σὲ μεγαλεῖον καὶ σημασίαν τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Μιλάνου, ὅπου παραδίδει ὁ Ἀσכולος, ὁ μέγας γλωσσολόγος.

καὶ ἐκεῖνοι πλάκωσαν (23) μαζὶ μετὰ τοὺς βαρβάρους καὶ κούρσεβαν τοὺς μέσα στὴ χώρα ἀπὸ στεριά καὶ θάλασσαν. Στενοχωρεμένοι τότες ἀφ' οἱ (24), στέλνουνε στὴν Κέρκυρα σὰ τὴν μάχην τους πατρίδα γεροντεία, παρακαλῶντας τοὺς νὰ μὴν ἀδιαφορήσουν ποὺ καταστρέφονται, παρὰ νὰν τοὺς τεριάσουν μετὰ τοὺς φεβγάτους καθὼς καὶ νὰν τοὺς τελιώσουν τὸν πόλεμον τῶν βαρβάρων. Καὶ ἀφ' ὅτ' αὐτὰ παρκαλοῦσαν καθισμένοι πρόσπεφτοι στὸ Ἡραίο. Οἱ Κερκυραῖοι ὅμως δὲν τὴν ἐστρέξαν τὴν παρὰ κλήσιν, παρὰ τοὺς ἐστεῖλαν πίσω ἀπραχτοὺς.

25. Καὶ σὰν ἀπέειδαν οἱ Ἐπίδαμνιοι πῶς τίποτα ἄς μὴν καρτεροῦν (25) ἀπὸ τοὺς Κερκυραῖους, δὲν ἤξεραν πῶς νὰ ξεδυσκολεφτοῦν, καὶ ἔτσι στέλνοντες στοὺς Δερφοὺς ρωτοῦσαν τὸ θεόν, ἂν πρέπει νὰ παρκαλώσῃ τοὺς Κερθινούς τὴν πολιτείαν τους σὰ στοὺς θεμελιωτάδες, καὶ νὰ δοκιμάσουνε μήπως

(23) Τὰ ΧΡ ἀπελθόντες. Ὁ Haase ἀπελθόντες.

(24) Τὰ λόγια ἐν τῇ πόλει ὄντες Ἐπ. δάμνιοι εἶναι ξένα, ὅπως εἶπε ὁ Κώδεταις.

(25) Τὰ ΧΡ τιμωρίαν οὔσαν. Ὁ Naber ἰούσαν ἀντὶς οὔσαν. Τὸ σωστό, νομίζω, εἶναι ἐνούσαν. Πρὸ Δημοσθ. 702, 26 ἐνούσης οὐδεμιᾶς ἐτι ἀποδιδροφῆς, κτλ.

βγαλοῦν (26) ἀπὸ καὶ κάπια βοήθεια. Καὶ ὁ θεὸς τοὺς χρησιμοποίησε νὰν τὴν παρκαλώσῃ καὶ νὰν τοὺς κάνουν ἀρχηγούς. Πῆγαν τότες οἱ Ἐπίδαμνιοι στὴν Κόρθον καὶ σύφωνα μετὰ τὸ μαντεῖον παρκαλώσαν τὴν ἀποικίαν, ἐξηγώντας τὸ θεμελιωτὴ τους πῶς εἶταν ἀπὸ τὴν Κόρθον καὶ δείχνοντας τὸ χρησμὸν, καὶ παρκαλοῦσαν νὰ μὴν ἀδιαφορήσουν ποὺ καταστρέφονται, παρὰ νὰν τοὺς διαφεντέψουν. Καὶ οἱ Κερθινοὶ ἐστρέξαν τὴν παρὰ κλήσιν, καὶ ὅπως εἶτανε σωστά—φρονώντας τὴν ἀποικίαν πῶς εἶταν τόσο τῶν Κορθινῶν ὅσο καὶ δική τους—ἀντάμα ὅμως καὶ ἀπὸ μίσος τῶν Κερκυραίων, γιὰτὶ δὲν τοὺς συλλογίζονταν ἂν καὶ ἀποικοὶ τοὺς, καὶ μήτε τοὺς εἶδαν τὰ συνειθισμένα προσεῖα στὰ ἔθνη καὶ πανηγύρια μήτε πρωτομολάζαν τὸ σφαχτὸ σὲ Κορθινὸν πολίτην, παρὰ τοὺς ἀφῆρουν. ἔχοντας σ' ἐκείνη τὴν ἐποχὴ χρηματικὰ μέσα (27) ὥς ὅσα οἱ πρὶο πλούσιοι (28) Ἐλ-

(26) Τὰ ΧΡ τιμωρίαν ποιεῖσθαι. Γράψτε τιμωρίαν πορίζεσθαι.

(27) Τὰ ΧΡ καὶ χρημάτων. Κεῖται τὸ Huennekes (καὶ ἐν) ὁ Classen κἀν.

(28) Τὰ λόγια καὶ τῇ ἐς πόλεμον παρασκευῇ δυνατώτεροι εἶναι, νομίζω, νόθα.